Број 57 У Новом Саду, у уторак 8 марта 1905. Година XI.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца јадаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових стих. слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Кретање Арнаута у пећској нахији.

Пећ, (седиште старе српске патријаршије) 26. фебруара.

Хвала Ти, господине уредниче, што си донео моје писмо у „Застави“ о покрету наших Арнаута и ја нећу жалити труда, да те од времена на време извештавам о јадном стању, у коме се налази наш народ у Старој Србији, а особито у Пећи (патријаршији) и целој нахији.

Своје „жалбе“ и „молбе“ (арзуал) поднели су били Арнаути са преко 1000 потписа (они су сви неписмени и у место потписа ударају мале округле печате — мухуре) овдашњем паши мутесарифу. Мутесариф-паша је ту жалбу са арнаутског превео на турски и телеграфски опремио валији (главноме чиновнику целога санџака). Уједно је мутесариф тражио, да му се пошље помоћи у војсци, јер Арнаути могу сваки час напасти на пећски суд. Али пошто из кумановске казе стижу такође неповољне вести због насиља бугарских комита, то је овај час одавде још отишло пола табора војске за Скопље.

Могу вам са свом поузданошћу јавити, да су агенти бечке дипломације непрекидно, за све време, док су Арнаути држали збор, агитовали међу њима и дражили их на буну.

Арнаути су захтевали, да ту њину жалбу мутесариф сам носи валији, али мутесариф није то учинио и за сваки случај спремио се са оно мало војске, што се овде налази. Војска је пред Пећ и станује по баракама. Спремљени су и топови, а Арнаути од њих јако зазиру. И ако дакле војска стоји готова сумња се, да сме на Арнауте пуцати пуним него ћор фишецима, јер се овде говори, да је и сам валија потплаћен да би се овакви нереди стварали.

Пошто фратрови уверавају Арнауте, да неће већа турска војска долазити, то су се Арнаути решили да испошљу своје другове по околини и да позову још својих оружаних људи. — Држи се да ће Арнаути ма шта предузети против суда, или ће бар то изазвати, да ће чаршија опет бар десетак дана бити затворена.

Наш народ, који се овде много бави трговином и занатом, много страдава, кад се чаршија затвара. Јер сем тога, што је живот у опасности, престану сви пазари, а и радње нису сигурне од арнаутске пљачке.

Овде је цео наш народ уверен, да те све покрете (као и онај пре две године) ствара бечка дипломација преко својих агената и фратрова, да изазове неред, да падне још која српска глава, те да онда њина војска дође да направи „реда“.

Ускоро јавићу се опет.

Ф.

Пред народни суд!

Стапар, у очи Тодорове суботе 1905.

У смислу 40. §-а превишњега кр. решкрипта, дужан је црквени одбор постарати се, да се општински иметак у свему обезбеди и неокрњен одржи. Стапарска црквена скупштина односно месни црквени одбор, овој својој дужности не само да није одговорио, него је готово систематски радио на томе, да се црквеној општини што пре већа материјална штета нанесе. Парница је за парницом крећана лакомислено и непромишљено, ма да су знали да су те парнице потпуно неосноване и да ће њима само штете нанети црквеној општини.

Под бројем 1902 бр. П. 317 кр. котарског суда апатинског водили су парницу, ма да су из својих књига уверити се могли, да им је становиште лажно, те су тиме општини проузроковали 45 круна 30 потура излишног трошка.

Под бројем 13.335 ex 1903. покренули су парницу код сомборског судбеног стола, у којој се доказало, да је општина књиге своје уништила, те су због неоснованог тужакања осуђени на 647 круна судских трошкова, а поред тога су још и своме заступнику дужни 297 круна платити судских трошкова. Иста је парница још у току и свакако ће се тек код кр. курије резултат решити.

Веће немарности неда се ни замислити, него када сама општина своје књиге уништава, а још већа је немарност од исте општине покрећати парницу, када зна, да јој односеће се књиге не стоје на расположењу. Тако је Бошко Поштић, перовођа, дао једну од главних књига овдашњем месару Лазару Катанићу, да у њене листове месо завија, што је и сам благоглагољиви Бошко пред истражном комисијом признати морао.

Под бројем 13.132 ex 1903. покренули су код сомборског судбеног стола парницу против Николе Рацкова, бившег дугогодишњег општ. кнеза и председника управног одбора српске штедионице као задруге, коју су парницу такође као сасвим неосновану изгубили, те су због тога осуђени на 180 круна судских трошкова, а исто толико и своме заступнику, као судски досуђену награду. У овој се парници пред судом доказало, да је Никола Рацков нудио црквеној општини у име бившег стапарског урбаријалног одбора 1 јутро добре ораће земље у вредности 1200 круна у корист српске сироте школске деце, но да иста ово није хтела примити, а после су у име споменутог а непримљеног поклона (земље), тражили судским путем од истог Николе новац, на који никаквог права нису имали. Тако на тај најсрамнији захтев, одбише овог хуманитарног даровалеља, те су још и на кр. таблу у Сегедину апелирали, где се процес завршио — разуме се у Николину корист. То је заиста нечувена злоупотреба хуманитета и нечувена неблагодарност и дрскост. Човек даје поклон у вредности преко 1200 круна (сад би вредила иста земља 1600 круна, а црквени одбор то одбија; да, прима, али само: „звечеће“!

Под бројем 945 ex 1902. водила је општина парницу против Катанић Еве, у којој је доказано, да је општина задржала од тужитељке 3282 круне и 24 потуре, те је зато општина осуђена да ову своту са каматама натраг поврати, а уједно 161 круну и 80 потура судских трошкова плати; осим тога пак и своме фискалу такође 180 круна досуђених му трошкова. Под бројем 13061 ex 1903. обновила је општина исту парницу против Ђире Катанића, мужа горе споменуте Еве, ма да никаквог новога доказа није могла подастрети, те је тако већ и у напред знала, да ће ту парницу и код крал. курије у Будимпешти изгубити и нова трошка нанети.

Но не само да је са неоснованим парницама проузроковао црквени одбор овој општини излишне трошкове него је у нехатности својој тако далеко ишао, да судским одлукама у против није хтео исплаћивати пресуђене своте, те је тиме излагао општину судским екзекуцијама, што је за општину не само штетно, него и срамно. Тако на пример одлуком апатинског котарског суда број 1900 V. 430 екзеквирана је општина у корист Исидора Новаковића а заложно право интабулирано је на општинске непокретности уведене у стапарски грунтовни лист број 1482. и 32. Ово заложно право због нехатности општинске управе, неверујем да је и до данас брисано. Исто тако интабулирано је општинско непокретно имање у корист Катанић Еве, са одлуком апатинског грунтовног звања број 463 tlkv. 1902. и то само зато, што управа није пресуђену своту благовремено у судски депозит положила.

Осим до сад наведених процеса, водила је ова управа и са г. Душаном Момировићем само 48 процеса код апатинског котарског суда. Одлуке почињу од броја 1902 S. p. 16, 81, 98, 127 и т. д. све до броја 266. Наравно, општина је све процесе изгубила и платила једном адвокату преко 3000 круна а другом преко 1000 досуђених трошкова. Када су се ти трошкови исплаћивали, дозволио је месни црквени одбор на предлог Ђуре Томића, тада црквеног благајника, да се перовођи Бошку Поштићу изда за онај дан 40 круна у име путна трошка и дијурне у Сомбор, за тобож савесно обрачунавање процеса; што му и иначе као рачуновођи у дужност спада. То је заиста нечувена грабеж!

Сад питам: шта је са тих преко 10 хиљада круна сиротињских новаца, страћених у процесе; ко ће за то још на крају одговарати?!

Неда народ своју вољу — своје право — напастовати, та „воља и законе ствара“.

Ево, народе, ова факта јасно доказују, да им мора и код министарства одзвонити, да је данашња суспендована црквена управа на челу са својим апсолутним владаром Бошком Поштићем recte „Зурком“ немарна, нехатна, неспособна и по црквену општину штетна.

Плавша Лесковац
трговац и књиговођа:
„Српске штедионице као задруге у Стапару.“

Руско-јапански рат.

Са бојишта нема никаквих значајних вести. Куропаткин је предао главно заповедништво над руском манџурском војском генералу Линјевићу, који већу своју најновијем извештају јавља, да се руска војска непрестано још концентрише северно од Тјелина. У том својем извештају јавља и о кретању јапанске војске, но то су само мањи окршаји, који немају већег значају, и из којих се не може ништа одређеније видети. Они ни мало не расветљују, докле мисли да се повлачи руска војска, да ли до Кирина или до Карбина? Не расветљују ни то, докле мисле Јапанци да иду за Русима.

Руски листови пишу врло мало о Линјевићу, но поред тога бар већи део њихов брани Куропаткина и истичу да је жртва јавног мнења. По њима је главан кривац руска дипломација и руско министарство марине. Уједно назиру, да ће поред Куропаткина бити још жртава, које ће плаћати туђе грехе.

Занимљива је још она најновија брзојавне вест из Јокохаме, да је усљед буре на мору страдала целина јапанске флоте. Не наводи се тачно, дал' је код Индокине пропала једна или више руских торпедњача.

Долијала врачара.

У Београду је опште позната била нека Тинка Бенцетић, врачара. Нема у Београду ни једна жена, која верује у врачања и чарања, а да није отишла код Тинке, да јој она врача у боб или „баца карте“. Силан свет и младо и старо „често је остављао тамо лепу крајцару за „биљег“ док то није сазнао члан палилулског кварта и послао код Тинке свога писара К. Поповића да испита целу ствар.

Познато је, да су врачаре врло неповерљиве према мушкима. Писар је, због тога, имао велику муку, док је успео, да га Тинка прими и да му разбаца карте.

Представио се као банкарски чиновник и рекао је Тинки, да има злу жену и да је дошао к њој, да му гледа у карте. Све то не би помогло, да није извадио банку и ставио на „белег“. Тако добар „белег“ дејствовао је на Тинку, те узе карте и стаде их ређати по столу.

Писар понова скрену пажњу на „досадну“ жену, која му се попела на врх главе. Тинка онда узе баратати по картама и изговарати неке неразумљиве речи, па најзад потврди, да је писар доиста несрећан због своје „несносне“ жене, да му се због тога не мили да живи и да већ ни сам не зна, шта да ради.

— Па има ли какве помоћи, ако Бога знате? упита писар.

Тинка не слуша питања, но наставља, како му је жена луда и пуста, како све поразбија у кући и како ће упропастити тога писара.

Писар, тронут, бојажљиво посматраше Тинку и чињаше се да гута њезине речи.

— Како да се помогнем, по Богу да си ми сестра!

Тинка скупља карте, хуче у њих, ређа их и не говори ништа, сем онога, што у њима види. На сва питања писарева није одговорила ништа. То се тако поновило пет пута; пет пута је Тинка ређала карте и скупљала их и увек је писар био несрећан човек, а његова жена намигуша и бесна. Кад је шести пут „расекла“ карте, она хукну у њих и рече:

— Е, нема се куд; морам да изађем с отвореном фарбом пред тебе!

И онда поче да „фарба“, како писара чека славна будућност, чим се растави са женом; како га нека богата и млада девојка и сад до лудила воли; како та девојка ужива, што му је жена обесна, јер ће он, на крају крајева морати да се развенчава с њом; како ће писар бити потпуно срећан, ако се ожени том девојком.

Тинка се била захуктала, па није ни приметила, да се писар мешкољи и да нешто тражи по џеповима. Баш кад је био у највећем јеку њен гогор слатки, писар извади позив кратки:

— Ја сам полицијски писар, и ево вам позива, с којим ћете сутра доћи у кварт!

— Јух! продера се Тинка и хтеде да се објасни с писарем, али он дочепа капу и излете из куће.

Уз пут писар сретне неког младића и једну стару жену и примети да су се и они упутили Тинкиној кући. Он се, мало после тога врати и застане их одиста на ономе истом месту, са кога је он мало час отишао. Младић беше метнуо на „белег“ један динар, а старица нетремице слушаше, шта Тинка приповеда.

Долазак писарев јако их је узнемирио. Старица и младић побегоше, а писар нареди Тинки да одмах пође у кварт. Она је међутим покушала да склони писара, да се не „млати“, нудећи му уз то и сто динара. А писар одбије све то и оптужи Тинку своме старешини. Сад ће, разуме се, против Тинке бити предузета кривична истрага, као да је она крива, што младе и лепе жене хоће, да им она помаже у срећи, коју им муж не може да пружи.

Општински избори у Сарајеву.

Као што се могло предвидети, испали су избори у Сарајеву онако, како је влада хтела. Ти избори су проведени по законима, које је сама влада створила, бирани су сви они, који од ње зависе и гласали за бирачку листу, која је на мусали срочена Прави пријатељи српског народа у Босни и тамошњи родољуби, питају се, докле ће то тако ићи?!

Румунско владичанство у Темишвару.

Румунски црквени сабор одлучио је 1800 г. да установи румунска владичанства у Великом Вараду и у Темишвару. И надлежне власти су почеле већ радити у том правцу и као да ће једно и то по свој прилици темишварско владичанство скорим и установити. Један изаслати одбор је сад спремио нацрт за темишварско владичанство, по којем би темишварско владичанство састављено било из чаковачког и панчевачког, као и неких других протопресвитерата. Спремљен је и предрачун влидичанства, по којем би примање било 54.000, а издавање 46.000 круна. По нацрту била би плаћа епископова 16.000 круна. За зидање епископске резиденције попослужиће фондови, што постаје у ту сврху, а скупиће се и прилози, ради чега је одбор већ издао табаке за за то.

Време.

Према телеграфском извештају од 7. марта, може се очекивати благо време а местимице и киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 7. марта ноћу.

Политички положај

Будимпешта. Краљ примио у аудијенцију Тису, која је трајала пола сата. После њега примио грофа Андрашија цео сат дуго. Није ништа решено ни у коме правцу, а није ни познато да ће која друга личност бити примљена.

Руско-јапански рат.

Петроград. Велики кнез Никола Николајевић отпутовао је да испита стање на бојном пољу, и према његовом извештају решиће се да ли да се пошаље повећан број војске на дањни исток или да се мир склопи. (Ово је приватна чивутска вест П. у. „З“.)

Село, у ком се не сме кашљати.

Оно, бивало је свакојаких чуда. Дође избор посланика. Кажу: Не смеш да слушаш говор народносног кандидата, забрањено је. Лепо. (То јест далеко је то од лепог.) Хоћеш да идеш да гласаш на Србина, радикалног кандидата, а оно жандари опколе село и не даду ти. Кажу забрањено је. Лепо (ђаволски је то лепо!). Србин народносни кандидат хоће да држи говор, али га не пуштају. Кажу: Бојимо се за Ваше драгоцено здравље и с тога: забрањено је. Хајде и то је лепо. (Оно то је сакраментски лепо). Све ове „лепе“ ствари разумемо, и ако је тешко разумети, да се тако што дешава у уставној држави. Али опет треба појмити људе, а нарочито — солгабирове.

За време избора један солгабиров из белоцркванског среза рече ми:

— Господине прексутра су избори. Знате ли ви, шта су то јежеве муке?

— Извините нисам јеж, те не знам за јежеве муке.

— Нисам ни ја јеж, вели солгабиров, па опет су ме спопале јежеве муке. Знојим се на овој зими. Мука је то, али се заповест мора слушати. Треба да појмите мој положај.

Ето тако. Власт чини насиље а овамо запенушила: Јежеве су то муке и треба да појмите.

Хајде напослетку и преко воље да појмимо али како ћемо да појмимо, да се у Избишту не сме нико — накашљати?

*

Био у Избишту неки Антоније, па кортешовао за владиног кандидата и халапљиво јео паприкаш. Кад у мало што није имао посла са њим и поп и гробар и онај што прави мртвачке сандуке. Кост застаде томе Антонију у грлу. И том се приликом показало, да је „слога“ добра ствар и да увек треба бар пет до шест владиних кортеша да иду заједно и да заједно једу паприкаш. Јер кад се Антоније почео давити, а кортеши га дохватише један за руке, други за ноге, трећи га лупа песницом за врат. Бедни Антоније поче страшно кашљати (деца на улици побегоше, јер су мислили да се одрешио општински бик) и једва се ослободи оне кости из грла

Али од тога доба у Избишту нико не сме да кашље Ове кише и ова влага, па свет много кашље. Тако неко прође поред Антонија и као човек накашља се; Антоније то прими на себе, као бајаги што је он кашљао, кад се задавио оном кошћу, и одмах тужи солгабирову.

*

Страшно је то силом се уздржавати од кашља. И Избиште је пропи птало. Нико, брате, не сме да кашље.

Питам тако:

— Где је Јова?

А жена му одговара:

— Сада ће доћи, отишао је у подрум да се искашље.

— Јел' код куће чича Пера?

— Сада ће одмах доћи, веле укућани, само се припео на таван, да се искашље.

— А где је Стева? питам за једног младог момка?

— Сишао је у бунар, нешто је окашљавио.

— А где је стрина Јула?

— Ено је пије чорбу од зове, боји се да не добије кашаљ, а стара је жена нити може да се пење на таван, нити да си лази у бунар.

Чича Савин Паја узјахао на коња те одјурио у виноград, да се момак искашље.

*

Наравоученије.

1. Ко нема бунара, подрум, коња и неће да здрав читав пије чорбу од зове, нек се сели из Избишта.

2. За владине кортеше треба од сада правити паприкаш од меса али без — костију.

К

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)

(у два дијела)

од **А. Н. Красницкога**

с рускога превео: Н. Р.

(Наставак.)

— Је ли могуће? — у један глас ускликнуше отац Коста и отац Креаторски.

— Истина је! Сад је то све јасно доказано. Он је комшија брату, и већ су одавно у завадњи. Онога дана била су обојица — опростите матушка за израз — трештени пијани, гребли се и правдали и т. д. На једном суне онако трештеном пијаном Сими Кожухову мисао у главу, да је брата врло јако увриједио, па се за то упути у шуму да се тамо живота лиши; али кад је до шуме дошао, пао је на земљу и заспао тврдим сном. А у то доба његов брат Андрија, који се нашао јако увређен, отишао је и потпалио братовљеву кућу, од чега је и његова до темеља изгорила.

Ипак, ма колико да бјеше пијан, знао је да за овако дјело не милују по глави, па је свалио сву кривицу на невинога свога брата, кога је мрзио. Повјеровати му бјеше тим лакше, што су виђели, како му брат Симо на врат на нос утече у шуму. Чим се пожар почео стишавати, Андрија с још неколико сељака утуте се да траже тобожњега паликућу. Овај се испавао, видио да у селу гори, па је потекао назад и набасао на сељаке, који су баш њега и тражили. Ови наравно нијесу много премишљали; зграбили су га, а Андрија, брат му, истјецао се нада све друге. Били би га убили, да ви нијесте стигли.

Отац Коста узрујано је слушао ово приповиједање. Он примјети, да га жена гледа.

— Мили мој, зар нијесам право имала синоћ, кад сам те тјешила? — чинило му се да говори овај поглед.

— Од куда сте ви то дознали? — запита отац Јован пристава.

— Сам је Андрија данас признао. Савјест га је сигурно гризла, кад је к себи дошао. А да су онога јадника убили, та би ми игра овђе сјела! — ту се удари Јован Пантељејевић по врату. — Нема веће муке и труда, него имати посла с њиховим самосудовима. Убили га; али ко га је убио?.. Сви су ту били, а ко га је управ, то се не зна.. у другим мјестима долазе пред суд сви, који су у таком боју участвовали; и код њих је такав ред: један, на кога коцка падне, иде за све. И знадеш да човјек није ништа крив али шта можеш, кад сам признаде?! — Још једном дакле, хвала вам бакушка!

— Не благодарите мени Јоване Пантељејевићу, већ Господу! Ја сам слаб и ништав човјек, и ништа више!

— Богу смо да богме дужни да благодаримо, али и вама! Него реците ми, молим вас, искрено, да вас нијесу можда том приликом увриједили?

— Нијесу; не бјеше ништа од тога! — брзо га умири отац Коста.

— Богме би им ја дао; сагнао би их у тикву! — Врло ми је драго оче, да сам се с вама упознао! А шта су га све мени о вама избрбљали!

— А сад сте се увјерили — засмијавши се рећиће му отац Коста — да сам човјек као и сви други.

(Наставиће се.)

Књижевност.

Претплатницима на књигу „Тета Лија“. Част ми је известити претплатнике на моју књигу „Тета Лија“ (Reinecke Fuchs) да ова књига није могла изаћи у фебруару због извесних штампарских тешкоћа, већ ће изаћи у марту и разаслаће се претплатницима најдаље до краја овог месеца.

Београд, 4. марта 1905. год.

С поштовањем

Мих. М Станојевић

учитељ и уред. „Учитеља“.

Јефтино се могу добити

ТРИ

РАКИЈСКА КАЗАНА

са савијеним цевима (Schlangenrohr). Казани су употребљивани, али су још у добром стању.

Купци нека се обрате на

Петра Пфафа

I. 223 1—3 у Гњи

ПРОДАЈА КУЋЕ

са мешовитом радњом, штелажима, потребним реквизитима, дозволом точења пића и трафиком. Купцу је потребно 1200 круна Село је у оранници, удаљено 30 километара, од Бечкерека. Упитати се код администрације „Заставе“. I. 225 1—3

МЕШОВИТА И МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЕМИЛА НИКОЛИЋА

у Пивници (Pinczed),

потребује једног старијег помоћника. Који је у мешовитој радњи сервирао, а говори немачки и словенски, има првенство. I 205 2 3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.